

ФОНОВА ІНФОРМАЦІЯ ЯК СТИЛЕУТВОРЮЮЧА КАТЕГОРІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ У СТРУКТУРІ АВТОРСЬКОГО ТЕКСТУ

Лефтерова Ольга Миколаївна,

канд. філол. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті розглядається роль та характер фонові інформації в контексті дослідження авторського стилю. Переосмислені поняття "цитата", "алюзія" та "ремінісценція" як традиційні форми дослідження інтекста. Описані форми реалізації інтекста як текстоутворюючої категорії в парадигмі сучасних наукових уявлень

Ключові слова: фонові інформація, цитата, алюзія, ремінісценція, пресупозиція, прецедентний текст, метакомпонент.

Дослідження мовної картини світу письменника і його індивідуально-авторського стилю в контексті проблем фонові інформації сприяє поглибленню уявлень про творчість митця, риси його мовної особистості на тлі культурних традицій і дозволяє визначити місце автора в історії національної та інтернаціональної культури. Вивчення фонові інформації в структурі ментально-вербальної картини світу письменника виявляє діалектику вербального і невербального в текстовій семантиці, де вербальні елементи опосередковують прирощення вербально не вираженого смислу. Такий напрям досліджень є особливо важливим для вивчення ідіостилію і творчої спадщини письменників, які належать до історичної доби, віддаленої від сучасного читача кількома століттями, зокрема для дослідження ідіостилію латиномовних українських авторів, оскільки саме в їх творчості поєднання елементів різних культур і конфесій є специфічно окресленим і органічним.

Актуальність даного дослідження обумовлена належністю розглянутих питань до таких загальнолінгвістичних проблем, як мова і мовна особистість, художня герменевтика, мовна картина світу на хронотопічному зрізі українського середньовіччя, онтологія мегаконтексту культури.

Реконструкція картини світу письменника може проводитися, з одного боку, в рамках традиційного підходу до дослідження художньо-мовної системи слововживання, яка містить різноманітні форми об'єктивації "чужої мови"; з іншого боку, у парадигмі сучасних уявлень про фоновий контекст мовно-образної картини світу письменника.

Традиційний підхід до дослідження даної проблематики бере початок у надрах греко-римської науки (трактат Феофраста "Про стиль", роботи перипатетиків – Цицерона, Діонісія Галікарнаського, Квінтіліана, Деметрія, Філона Олександрійського, Климента Олександрійського й Оригена) і не втратив своєї актуальності в наш час. Традиційне уявлення про "чужу мову" в тексті як способу передачі "зовнішньої" інформації отримало обґрунтування в теорії "прирощення смислу" в художньому тексті, яка була викладена в роботах О. О. Потебні, В. В. Виноградова, Б. О. Ларіна і на сучасному етапі продовжує розвиватися в дослідженнях В. С. Іва-

нова, М. П. Смирнова, І. В. Гюббенет, Н. Ф. Катіне, Л. В. Полубоченко, та інших, пов'язаних з вирішенням проблеми реалізації "чужої мови" в певній системі слововживання. Аналіз форм об'єктивації "чужої мови" в рамках традиційного підходу припускає лише встановлення прямих відношень між текстом-джерелом і видами його реалізації у тексті-реципієнті. Основним засобом дослідження залишається тлумачення окремих складових ідіостилю і фонової інформації як зовнішніх показників, що не дозволяє створити глобальну картину участі "чужої мови" у формуванні цілісної мовно-образної картини світу автора і розглядати "чужу мову" як форму вияву фонових знань з огляду на їхні онтологічні характеристики.

У парадигмі сучасних уявлень дане питання висвітлюється в роботах Л. Єльмслева, Е. Бенвеніста, М. М. Бахтіна, М. Ю. Лотмана, П. Х. Торопа, З. І. Шмідта, Т. М. Ніколаєвої, С. Я. Єрмоленко, Н. В. Слухай, а також у дослідженнях представників західноєвропейської школи стилістики і російської формальної школи, де "чужа мова" розглядається як інтекст і аналізується з точки зору ономазіологічних і семіотичних характеристик. Інтекст – це семантично насичена частина тексту, зміст і функції якої визначаються подвійним описом контекстів [Тороп 1981, 33]. Проблема опису контекстів пов'язана з розумінням онтології тексту, а відтак всієї індивідуально-авторської системи. Дослідження інтексту дозволяє знаходити засоби, які не лише впливають з конкретного тексту, але притаманні даному типу тексту "в рамках можливого світу" [Степанов 1988, 43], що дає змогу розглядати семантику художнього твору на різних рівнях у відповідному культурному контексті й описувати засоби формування цілісної мовно-образної картини світу митця.

У традиційному аспекті питання співвідношення фонової інформації та ідіостилю письменника розглядається з точки зору форм об'єктивації "чужої мови" на рівні цитати, алюзії та ремінісценції.

Класифікації цитат авторського тексту ґрунтуються на їх структурно-семантичних характеристиках і можуть проводитися за характером джерел (нефілологічні – філологічні) або за способом введення (повні, усічені, деформовані).

Цитати філологічного типу у творах українських латинськомовних авторів можуть бути представлені цитатами з текстів Святого Письма, висловлюваннями з творів античної літератури, що пов'язано як з тематичною спрямованістю творів, так і з традиціями Середньовіччя. Вони можуть бути повними, усіченими або деформованими. Одна з особливостей повних цитат полягає в їхньому зближенні з генералізованими висловами: *fuge libidinem; si acceperis uxores, non pecavisti*. Усічені цитати в авторському тексті характеризуються прямими відношеннями референта і денотата, тобто фрагмент текста-джерела відтворюється здебільшого без деформації: *Vides, ut Dido illa infelix, "novam, cui condere Jupiter urbem" dederat*. Загальний напрям деформації цитат полягає у "звільненні" їх від своєї первинної мовної і семантичної "оболонки", що виражається як у зміні граматичних форм, так і в обігруванні їх у новому контексті, тому виявлення деформованих цитат в авторському тексті потребує широких фонових знань і ґрунтовної філологічної підготовки:

*El ave, que liberal
Vestir matices presume,
Veloz citara de pluma...* [Pedro Calderón de la Barca: www.books.google.com.ua/books].

У зв'язку з тим, що відношення між авторським текстом і текстом-джерелом можуть бути ускладнені, дослідження цитат може проводитися шляхом порівняння аналізованого висловлювання в авторському тексті та тексті-джерелі. Такий тип опозиції представлений в авторському тексті переказом і непрямою мовою.

Однією з форм вияву непрямої мови виступає псевдоцитата. Псевдоцитата – це семантико-стилістичний прийом, що являє собою виклад власне авторських думок, поданих у формі цитати з відсиланням до того першоджерела, що точно й адекватно відбиває суть аналізованих питань:

... si materia prima formam nullam habet insitam atque suam, quomodo formam aliunde acceptet ullam, aut quomodo infinitas et generando et corrumpendo formas illa accipit, cum orno intus apparens extratium prohibeat, Aristotele in libris de anima locupletissimo teste [Orichoviana. 1891, 78].

Але, якщо, наприклад, С. Оріховський наводить це висловлювання Аристотеля як повну цитату, де виражається закінчена думка, то в першоджерелі вона є лише окремим фрагментом у міркуваннях філософа, що самим автором розглядається дещо в іншому аспекті.

Другий вид інтексту представлений алюзіями. З точки зору тематичної класифікації алюзії виділяють два напрями: перший, формально-семантичний, ґрунтується на урахуванні особливостей зв'язків алюзії з контекстом (прості й поширені); другий – диференціює алюзію залежно від джерел (історичні, літературні, міфологічні). За характером прояву в тексті алюзія може класифікуватися за типом поза текстової / текстової основи і розглядатися як дворівнева модель: цитатна алюзія та номінативна алюзія. У текстах латинськомовних авторів цитатна алюзія подана напіврозкритими і прихованими цитатами. Формою реалізації номінативної алюзії в авторських творах є фонові (енциклопедичні) та міфологічні алюзії, які подані антропонімами, топонімами і літературними алюзіями:

*More suuo Seneca mores ratione moneat,
Optimus exculptor mourum...*
[Alan SP, II, books.google.com.ua/books]
*...se statim non fossero acqua d'Elsa
Li pensier tuoi intorno alla tua mente,
E'l piacer loro un Piarmo a la gelsa* [Dante, books.google.com.ua/books]

Номінативні алюзії у творах митця розглядаються і як засіб компресії інформації, і як засіб підвищення експресивності авторського тексту і створення в ньому естетичного ефекту. Переплетіння фонових і міфологічних алюзій у текстах латинськомовних авторів свідчить про накладання на античну риторику християнських відповідників. На місце так званої "внутрішньої" топіки, характерної для античної

риторики, може вводиться християнська топіка, до якої належать тексти Святого Письма, і християнська міфологія. Інтерпретація Біблії є для латинськомовного середньовічного автора джерелом тематичного розмаїття, що ґрунтується на різномірному використанні біблійних задумів.

Ремінісценції, третій вид реалізації інтекста, досліджуються в рамках тематики й літературної техніки, визначаються типом художньої системи, літературними традиціями і джерелами, до яких звертається письменник. Джерела ремінісценції, що складають словесну тканину авторського твору, можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. Як зовнішні джерела ремінісценцій розглядаються будь-які тексти культури, що мають міфологічну і символічну природу, а також ритміко-стилістичні ходи. Формою реалізації внутрішніх джерел є авторемінісценції (вкраплення у текст ритміко-стилістичних ходів, образів і сюжетів, створених автором і реалізованих у попередніх творах). Своєрідність авторемінісценцій у творчості латинськомовних українських авторів полягає в тому, що вони активно використовуються як текстотворюючий засіб, що виявляється у втіленні таких універсальних категорій, як "образ автора", "персонаж", "зв'язність тексту":

Quod praeceptum quam sit verum in acerbissimo ilio casus fortissimi viri Martini Zborovski expert! meminisse debemus caiamitas parti tuo summae invidiae fuit. [Orichoviana 1891, 43].

Обидва види ремінісценцій виявляються на двох рівнях: дискурсивно-логічному та образно-поетичному.

На дискурсивно-логічному рівні в авторському тексті латинськомовного українського автора ремінісценції можуть бути описані за допомогою опозицій: тексти грецьких / латинських авторів; ремінісценції, які апелюють до одного або до кількох джерел. При цьому ремінісценції з творів грецьких авторів створюють багатоплановість дискурсивно-логічного рівня. На рівні образно-поетичного сприйняття не спостерігається жорсткої опозиції зовнішніх ремінісценцій. Авторська мова тяжіє то до одного, то до іншого полюса, трансформуючись залежно від авторських інтенцій. Ремінісценції цього рівня апелюють до кількох джерел і включають широкий спектр асоціацій.

Порівняльний аналіз цитати, алюзії та ремінісценції в латинськомовних текстах українських авторів дає змогу говорити, що відмінність між ними, з одного боку, є не стільки генетичною, скільки функціональною, тому що всі вони можуть бути представлені як цитаті в найширшому значенні цього слова. З іншого боку, чим більший розрив між змістом і висловом, тим чіткіше виявлятиметься автономність цитаті від змісту першоджерела, до якого вона звернена. Така складність сприяє зближенню цитаті з тропами.

Аналіз ментально-вербальної картини світу митця в парадигмі сучасних уявлень про інтекст та категорію фонові інформації реалізується за допомогою текстотворюючих категорій, які дають не тільки повну й об'єктивну характеристику його жанрової, стильової приналежності, а й засобів втілення тексту в словесній канві

твору. Оскільки інформативна глибина і багатоплановість художнього тексту значною мірою визначається текстоутворюючою категорією пресупозиції, вивчення її особливостей набуває особливого значення для інтерпретації й аналізу художнього твору. Категорію пресупозиції в контексті дослідження ідіостилу вивчають переважно або з огляду на прецедентні тексти (ПТ), або як метакомпонент (МТ). Прецедентні тексти розглядаються як значущі в пізнавальному та емоційному плані фрагменти позатекстової дійсності, до яких автор не раз звертається в процесі своєї творчої діяльності. Вибір, співвідношення та природа ПТ залежать від системи знань письменника про світ, тому їх дослідження виявляє національно-культурну специфіку картини світу письменника.

У процесі аналізу індивідуально-авторського стилю ПТ розглядаються на двох рівнях: на рівні горизонтального сприйняття тексту і на рівні вертикального контексту. Однак оскільки ПТ горизонтального контексту належать фоново-енциклопедичному світові реального повсякденного буття і мають нейтральний характер, основним об'єктом дослідження при аналізі індивідуально-авторського стилю виступають ПТ вертикального контексту. ПТ вертикального контексту, що кросхронотопічно кодують культуру як єдине ціле, досліджуються на рівні семіотичних, структурно-семантичних і семантичних характеристик.

Типологія реалізації ПТ у творах латинськомовних авторів може бути описана за допомогою ряду опозицій: на семіотичному рівні виявляється протиставлення інтеркультурних / інтракультурних прецедентних текстів, на семантичному – протиставлення явних / неявних прецедентних текстів, внутрішніх / зовнішніх прецедентних текстів; на структурно-семантичному рівні ядерних / периферійних ПТ; глобальних / локальних ПТ, одноразових / багаторазових ПТ.

Своєрідність авторського стилю полягає у відсутності жорсткого розмежування між опозиціями прецедентних текстів різних рівнів: інтракультурні та інтеркультурні виявляються на семантичному рівні й реалізуються за допомогою внутрішніх і зовнішніх ПТ:

*Annum pande novum consul vetus, ac sine fastu
Scibere bis fastis; quamquam diademate crinem
Fatigatus eas...*[*Apollinaris Sidonius Carmina II, 3*]

Внутрішні ПТ (наприклад, тексти законодавчих актів католицького духовництва) як необхідний компонент полемічних трактатів можуть розглядатися на рівні горизонтального контексту. Прецедентні тексти горизонтального контексту є проявом елементів, характерних для ядерних ПТ, і простежується на рівні периферійних. Так, більшість антропонімів, що апелюють до реальної дійсності, мають оказіональний характер і використовуються на локальній ділянці. У той же час варіативні ПТ, котрі виступають як периферійні в межах реалізації авторських інтенцій у конкретному творі (цитатії з античної літератури), можуть розглядатися як стилістична й лексична основа формування індивідуально-авторського стилю:

Por manos de Vulcanos artificosas [Курцієв Е. Р. 2007, 302].

Наявність глобальних ПТ, які піддаються трансформаціям з різними варіантами та апелюють до християнської міфології й античності, свідчить про вплив на письменника і фундаментальну класичну античну школу, а також культуру європейського гуманізму.

Актуалізація ПТ у мовному потоці здійснюється за допомогою метакомпонета. У даній роботі метакомпонент розглядається як мовна об'єктивація фонової інформації. Лінгвістична реалізація метакомпонента у структурі художнього тексту може здійснюватися засобами мовної, семіотичної, просодичної і графічної систем. На мовному рівні МК проявляється на трьох рівнях: лексичному, граматичному та стилістичному. При цьому актуалізація МК можлива як у межах однієї мовної системи, так і в межах інших мовних систем.

На лексичному рівні реалізація МК у творах латинськомовних авторів здійснюється переважно за допомогою топонімів і антропонімів, оскільки для їх творів топонімікон становить невід'ємну частину контексту. Топіка середньовічного автора не тільки локалізує місце, але й створює свій топонімічний малюнок, своє асоціативне поле, в якому топоніми відіграють роль ключових слів. Антропоніми як елементи реалізації метакомпонета в латинськомовних творах апелюють до історичних постатей, до літературних персонажів, до міфології в найширшому її прояві. При цьому, наприклад, в описі, що охоплює лише одну сторінку (*"In funere Sigismundi Jagellonis Polonis regis"*), С. Оріховський згадує одинадцять історичних імен, які не є персонажами твору, але найкраще передають дух доби, діяння й заслуги польського короля. В авторських творах антропоніми виконують різноманітні функції: служать для створення колориту доби; використовуються як "семантично ущільнені одиниці":

Neque etiam homines putabunt, Ecclesias constitundae causa vos conucuisse, neque M. Lutherum hostem Ecclesiae pro pterea iudicasse, quod incommodis ipsius Ecclesia moveami ni: sed. id quod plerique iam dictitant emolument! vestri gratia, quod vohis Lutheri seditionibus. [Stanislai Orichovii Basiliae. 1551/ 1554, 13].

На стилістичному рівні реалізація метакомпонента здійснюється різноманітними стилістичними засобами, залученими з творів античних авторів і авторів епохи Відродження, що дозволяє створювати ефект введення кількох точок зору на одне явище.

Набір їх побудований так, що читач, ґрунтуючись на декількох судженнях, може скласти свою думку. Однак через так звану "інерцію синхронії" (викривлення сприйняття тексту через синхронізацію смислу джерел попередніх епох) сучасному читачеві важко досягнути повною мірою глибину імпліцитної інформації, яка запрограмована текстом за допомогою такого прийому.

Метакомпонет у тексті середньовічного автора виявляється також на просодичному, граматичному та графічному рівнях, може бути реалізований засобами іншомовних систем та актуалізувати також дані семіотичних систем широкого кола, зокрема звернення до скульптури, живопису, музики тощо, що виступає засобом реалізації своєрідного поєднання та переплетіння двох напрямів – так званої "зовніш-

ньої" і "внутрішньої" позиції автора, характерних для античності й Відродження, які гармонійно поєднуються в контексті авторського світосприйняття та репрезентують особливості ідіостилу митця. Використання внутрішньої й зовнішньої точки зору в трактатах латинськомовних авторів не суперечить одне одному, а є ознакою безперервності традицій у творчості автора, де прояв лінійної й зворотної перспективи виступає єдиною формою існування макроконтексту культури.

При дослідженні тексту актуальним є аналіз МК прямої і непрямой реалізації у зв'язку з тим, що мовні елементи, за допомогою яких пресупозиції реалізуються в тексті, виконують як свої прямі функції, так і додаткові. При цьому в художньому тексті саме непрямі пресупозиції найчастіше віддзеркалюють семантику тексту, виступають засобом вираження авторських інтенцій і зберігають з об'єктом позатекстової дійсності генетичний зв'язок, який ґрунтується на перенесенні значень різного ступеня. Непрямі МК, як і прямі МК, вказують на об'єкт референції. Тому відмінності між прямими й непрямыми МК лежать у сфері номінативно-семасіологічній. Асоціативно-образний компонент, що виникає при реалізації непрямих МК, є умовою побудови стилістичних фігур, в основі яких лежить перенесення значення різного ступеня. Такі стилістичні фігури називаються асоціативно-образним апелятом (АОА) [Слухай 1995, 376].

АОА відіграють важливу роль при розкритті концепту твору, зберігають генетичний зв'язок з об'єктом позатекстової дійсності і виступають важливою складовою в реконструкції вербально-ментальної картини світу митця.

Дослідження АОА в авторських текстах здійснюється на основі аналізу логікомовних відношень, що складаються між АОА й об'єктом позатекстової дійсності, а саме відношень псевдототожності, подібності, аналогії, умовних відповідностей.

Відношення псевдототожності поєднують у собі функції ідентифікації та характеристики самого об'єкта зіставлення. АОА, що реалізують відношення псевдототожності, можуть бути представлені в авторському тексті метафорою, приблизною метафорою, перифразом і цитатою. Такі АОА характеризуються наявністю широкого кола суто словесних асоціацій. У тексті вони реалізуються за допомогою імен з постійною здатністю ідентифікуватися.

Другий тип логіко-мовного співвідношення АОА з об'єктом позамовної дійсності поданий відношеннями подібності. Способи введення АОА цього типу в тексти також досить різноманітні. Дана стилістична фігура вводиться в латинськомовний текст сполучниками: *quod* / *quam*, *ut*, *ut...s/c*, *v/detur veiuti*, іменниками в родовому та орудному відмінках, формами вищого ступеня: *non minus*, *magis*, а також засобами приблизної номінації з порівняльною семантикою. АОА, що будується на відношеннях подібності, проявляється як розгорнута стилістична фігура з використанням двох об'єктів при одному суб'єкті.

Третій тип логіко-мовних відношень, що пов'язують об'єкт позатекстової дійсності з АОА, поданий аналогією. АОА, побудовані на аналогії, вводяться в текст фрагментом оповіді, асоціативно-образна природа якої виявляється при текстовому

ретроспективному співвіднесенні її з прототипом. Найчастіше в аналізованих авторських текстах аналогія будується на порівнянні двох систем (прототипу і моделі) при відсутності граматичних показників компаративності. Оскільки при інтерпретації деяких фрагментів зв'язок між моделлю і прототипом явно не встановлюється, можна говорити про принципи умовної аналогії.

При аналізі латинськомовних творів українських авторів нами було виявлено четвертий тип логіко-мовних відношень АОА з об'єктом позамовної дійсності, представлений в авторських текстах відношеннями умовних відповідностей. У ряді випадків відношення умовних відповідностей можуть перехрещуватися з відношеннями тотожності й умовної аналогії. Однак, на відміну від перших двох типів, відношення умовних відповідностей вказують на те, що зв'язок АОА з об'єктом позамовної дійсності носить деякий відтінок символічності. Характер умовних відповідностей визначається або культурними традиціями (макроконтекстом культури), або характером історичної доби та індивідуальним досвідом автора. Ця особливість АОА й обумовлює подвійний характер непрямих МК, що виражається, з одного боку, у звуженні простору знання в результаті конкретизації об'єкта, з іншого – в розширенні семантичного змісту художнього тексту, оскільки виходить за рамки лінійного розгортання розповіді. Подвійність функцій АОА зумовлює чинність "закону радіації синонімів". Дія "закону радіації синонімів" виявляється в прагненні кожного об'єкта зіставлення розширити свій семантичний сектор, згідно з чим у комплекс АОА можуть входити асоціативно-образні компоненти різного ступеня, за допомогою яких об'єкт переосмислення співвідноситься з суб'єктом.

Отже, вивчення фонові інформації в контексті дослідження авторського ідіостилу показало, що перспективним для аналізу індивідуально-авторського стилю митця є аналіз не складових тексту, а всього тексту як продукту творчої й мовної діяльності автора. Розгляд фонові інформації як стилеутворюючої і текстоутворюючої категорії дозволяє здійснювати гармонійний синтез мовних та позамовних факторів, що організують семантичний простір художнього тексту.

Генетична природа, вибір і співвідношення засобів реалізації фонові інформації як стилеутворюючої категорії в текстах латинськомовних українських авторів визначаються особливостями формування їх ментально-вербальної картини світу й культурного тезауруса, внаслідок чого проблема творчості таких авторів є не тільки лінгвістичною, а й філологічною, культурологічною і навіть етнопсихологічною.

В статье рассматривается роль и характер фоновой информации в контексте исследования авторского стиля. Переосмыслены понятия "цитата", "аллюзия" и "реминисценция" как традиционные формы исследования интекста. Описаны формы реализации интекста как стилеобразующей категории в парадигме современных научных представлений.

Ключевые слова: фоновая информация, цитата, аллюзия, реминисценция, пресуппозиция, прецедентный текст, метакомпонент.

The article observes the role and the character of background information in a context of research of author's style. The concepts of allusion, reminiscence, quotation as traditional forms of the intext's realization

are revised. Forms of intext realization as style-forming category are investigated within the frames of modern scientific paradigm.

Key words: background information: allusion, reminiscence, quotation, intext, presupposition, preciditional text, metacomponent.

Література:

1. Курціус Е. Р. Європейська література і латинське середньовіччя / Ернст Роберт Курціус – Львів : Вид. Літопис, 2007. – 748 с.
2. Слухай Н. В. Художественный образ в зеркале мира этноса М. Ю. Лермонтов, Т. Г. Шевченко / Наталья Витальевна Слухай. – К., 1995. – 376 с.
3. Степанов Г. В. Язык. Литература. Поэтика / Георгий Владимирович Степанов. – М. : АН СССР Отдел литературы и языка, 1984. – 264 с.
4. Тороп П. Х. Проблема интекста / П. Х. Тороп // Труды по знаковым системам XIV. Текст в тексте. Ученые записки Тартуского госуниверситета. – Тарту, 1981. – Вып. 567. – С. 33–44.
5. Apollinaris Sidonius [Electronic source]. – Access mode: <http://www.books.google.com.ua/books>.
6. Alan SP II [Electronic source]. – Access mode: <http://www.books.google.com.ua/books>.
7. Pedro Calderón de la Barca [Electronic source]. – Access mode: <http://www.books.google.com.ua/books>.
8. Orichoviana. Opera inedita et epistulae Stanislai Orzechowski. 1543–1566. – Cracoviae, 1891. – P. 100.
9. Stanislai Orichovii Rutheni. De lege Coelibatus cjntra Syricium in concilio habita oratio einsdem Stanislai ad Julium Tertium Pont Max Supplicatio de approbando matrimonio a se inito imem, De bello adversus Turcas suscipiendo ad Equites Polonos Turcia prima. Ad Sigismundum Poloniae Regem. – Turcica secunda. Basiliae. 1551/1554.